

Folketingets Udvalg for Fødevarer,
Landbrug og Fiskeri

København, den 7. juli 2008
Sagsnr.: 12308

Folketingets Udvalg for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har i skrivelse af 11. juni 2008 (spørgsmål nr. 349) udbedt sig min besvarelse af følgende:

Spørgsmål 349:

”Ministeren bedes redegøre for, hvilke initiativer ministeren vil tage for at implementere beretningen over B 86 afgivet af Udvalget for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri.”

Svar:

I forhold til beretningen over B 86 og anvendelsen af (visse) GMO'er med antibiotikaresistens-markør (ARM) gener, noterer jeg mig, at alle partier mener, at man skal undgå anvendelse af GMO'er, der kan have uønskede virkninger på menneskers sundhed og miljøet. Dette er jeg enig i.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvordan det afgøres, om der er uønskede virkninger på menneskers og dyrs sundhed og miljøet, kan jeg oplyse, at det er EFSA, der ifølge forordningen om GM fødevarer og foder har kompetencen til at udføre risikovurderinger vedrørende godkendelser af GMO'er til fødevarer- og foderbrug i EU. I visse tilfælde bistår EFSA i den miljømæssige risikovurdering af medlemslandenes eksperter.

EFSA forholder sig til, om dyrkning af genmodificerede planter og brugen af planteprodukter med et indsat resistensgen vil øge risikoen for resistens blandt mikroorganismer, og om dette i givet fald vil give uønskede virkninger på menneskers og dyrs sundhed og på miljøet.

I sin vurdering kan EFSA, hvis det er relevant, inddrage udtalelser fra andre organisationer. Sådanne udtalelser har allerede været inddraget ved EFSA's vurdering af det mest anvendte ARM-gen (*nptII*). Her har EFSA inddraget udtalelser fra Det Europæiske Lægemiddelagentur (EMA) og Verdenssundhedsorganisationen (WHO)

vedrørende den terapeutiske relevans af de antibiotika, *nptII*-genet giver resistens overfor.

Når det således nævnes i beretningen, at der i forhold til godkendelsen af MON863 er fremkommet ny og supplerende viden, som ikke har været inddraget i EFSA's risikovurdering, er dette ikke korrekt, idet EFSA i sin fornyede risikovurdering af *nptII*-genet i genmodificerede planter i marts 2007 har inddraget disse nye oplysninger.

Jeg vil også gerne pointere, at hverken EMEA eller WHO på noget tidspunkt har erklæret sig uenige i EFSA's vurdering af, hvorvidt et givent resistensgen anvendt i planter vil føre til øget resistensdannelse hos mikroorganismer. Og jeg har forstået, at dette blev bekræftet af EMEAs repræsentant ved Fødevareudvalgets høring om GMO'er med antibiotikaresistente genmarkører onsdag den 7. maj 2008 i Landstingssalen.

Jeg vil herudover fremhæve, at der ifølge EFSA og danske fødevare-/foder- og miljøeksperter ikke er nogen risiko for menneskers eller dyrs sundhed eller for miljøet ved det anvendte *nptII*-gen, som forekommer i MON863.

Baggrunden for eksperternes udtalelse er, at *nptII*-genet i forvejen er vidt udbredt hos mikroorganismer i naturen og i menneskers tarmkanal. Det vurderes derfor af ovennævnte eksperter, at en eventuel overførsel af genet fra planterne til mikroorganismer i miljøet, hvis den skulle finde sted, ikke vil bidrage med nogen målelig forøgelse af resistensen. Samtidig anføres, at en sådan genoverførsel ifølge Fødevareinstituttet endnu ikke er påvist i naturen og derfor må formodes at forekomme med meget lav frekvens, hvis den overhovedet forekommer.

Jeg må derfor konstatere, at der ikke er fagligt belæg for at stoppe markedsføringen af MON863 majs med *nptII*-genet.

Med hensyn til EFSA's risikovurdering af GMO'er med antibiotikaresistensgener vurderes disse godkendelser fra sag til sag med udgangspunkt i en række kriterier, som EFSA har opstillet i 2004.

Jeg er enig i, at EFSA's egen beskrivelse af, hvordan spørgsmålet om et antibiotikas terapeutiske relevans indgår i den samlede risikovurdering af et givent resistensgen i visse tilfælde umiddelbart forekommer misvisende sammenholdt med EFSA's konklusioner. Derfor rettede Miljøministeren og jeg i marts i år henvendelse til EU-kommissærerne for henholdsvis sundhed og miljø for at få dette spørgsmål forklaret helt tydeligt.

Jeg har netop modtaget svar fra Kommissionen, der oplyser, at de har bedt EFSA om at behandle denne problemstilling, herunder tage stilling til den uklarhed som miljøministeren og jeg har påpeget i vores fælles brev. Kommissionen oplyser desuden, at så snart EFSA's svar foreligger vil de overveje, hvilke tiltag det eventuelt kan blive nødvendigt at iværksætte.

Jeg finder derfor, at vi skal afvente svaret fra EFSA og Kommissionens holdning hertil, inden der træffes en endelig beslutning om dansk holdning til denne type sager.

Jeg kan i den forbindelse også oplyse, at visse produkter fremstillet af MON863 står overfor at skulle godkendes igen, jf. GMO-forordningens artikel 8. I den forbindelse vil jeg sikre mig, at EFSA vil inddrage ny og supplerende viden i den samlede risikovurdering af MON863, herunder en eventuel revurdering af kriterierne for opdeling af antibiotikaresistensgener, som EFSA selv har opstillet i 2004. MON863 står således overfor at skulle revurderes indenfor nærmeste fremtid under stillingtagen til den terapeutiske relevans af de antibiotika, som *nptII*-genet giver resistens overfor.

Jeg finder også, at dette taler for, at vi afventer en fornyet udtalelse fra EFSA, således at dansk GMO-politik fortsat træffes på et oplyst og videnskabeligt funderet grundlag.

Når det er sagt, vil jeg gerne tilføje, at jeg selvfølgelig har noteret mig den bekymring, som nogle medlemmer af udvalget giver udtryk for, og som også blev fremført af en repræsentant for Statens Seruminstitut ved Fødevareudvalgets høring om GMO'er med antibiotikaresistente genmarkører onsdag den 7. maj 2008 i Landstingssalen.

Derfor lægger jeg også stor vægt på, at vi gør hvad vi kan for at holde et vågent øje med udviklingen af antibiotikaresistens i Danmark.

Et sådant overvågningssystem eksisterer allerede i Danmark i form af DANMAP.

DANMAP er et program, der overvåger forbruget af antibiotika og forekomsten af antibiotikaresistens blandt bakterier fra produktionsdyr, levnedsmidler og mennesker i Danmark. Programmet startede i 1995, og er et samarbejde mellem Videnskabsministeriet og Sundhedsministeriet.

Jeg vil henvende mig til videnskabsministeren og sundhedsministeren og anmode om at sikre, at man i det program gør, hvad der er muligt for at holde øje med, om der i modsætning til forventningerne fra eksperterne kan registreres konsekvenser af markedsføring af disse planter.

Desuden vil jeg henvende mig til Kommissionen og anmode dem om at undersøge muligheden for at overvåge mulige konsekvenser på EU-plan af markedsføringen fx ved at stille krav til ansøgere om at udføre overvågning efter markedsføring, som der er mulighed for i medfør af GMO-forordningen.

Jeg vil desuden tage kontakt til EU-Kommissionen med henblik på at få en debat i EU om anvendelsen af ARM-gener i genmodificerede planter og den påtænkte udfasning af problematiske gener, som blev vedtaget i 2001 i fællesskabsstrategien mod antimikrobiel resistens, og som også er indarbejdet i Udsætningsdirektivet.

Med hensyn til nytteværdibetragtninger er jeg enig med udvalget i, at vi udover risikovurderinger også bør overveje mulige nyttevirkninger af GMO'er til fødevarer- og foderbrug. Jeg ser bl.a. dette som en mulighed for at skabe et mere nuanceret billede af

GMO'erne og deres egenskaber, end tilfældet er i øjeblikket. Det er derfor en spændende diskussion, som jeg gerne vil gå ind i.

Jeg er bekendt med, at Det Ethiske Råd i september 2006, som svar på en anmodning fra daværende miljøminister Connie Hedegaard, offentliggjorde rapporten "Nytte, Etik og Tro i forbindelse med udsætning af genmodificerede planter", hvori Rådet fremkommer med en række anbefalinger og kommentarer. Det fremgår af denne rapport, at spørgsmålet om vurdering af nytte er vanskeligt at håndtere og kræver en nøje fastlæggelse af, hvad kriterierne for nytte skal være.

Der er således tale om en vanskelig diskussion, som jeg mener bør yderligere afdækkes, førend det fx vil være muligt at kunne opstille kriterier som krav i forbindelse med godkendelse af nye GMO-produkter.

Jeg har derfor bedt mine medarbejdere om at fremlægge forslag til, hvordan nyttebetragtninger kan indgå i GMO-debatten og hvilke elementer der fx kunne indgå i en nyttevurdering. I den forbindelse vil det være relevant at orientere sig om erfaringerne med anvendelsen af nyttebetragtninger i forbindelse med GMO-godkendelser i Norge og hvilke kriterier, der indgår i disse vurderinger.

Jeg vil naturligvis inddrage udvalget i dette arbejde.

Eva Kjer Hansen

/Heidi Søltoft